

Előfizetési feltételek:
Vidékre postán vagy helyben házhoz
(kordja.)
Egész évre 16 frt. Fél évre 8 frt.
Negyed évre 4 frt.
Egyen számú kirendezés.
Hirdetmények díja:
6-hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 12,
készenél 10, háromszoriál 8 kr.
A nyiltéri petitsor 50 kr.
Bélyegdíj külön 30 kr.
Hirdetmények elfogadtatnak a ki-
adóhivatalon kívül egyedül **Hansen-**
stein és Vogler hirdetésfelvételi
hivatalában Budapest: Dorottya-utca
3. sz. I. em. Bees: Wallfischgasse 10. sz.
Prága: Graben 27.

KÖZÉPPÁRT

Politikai napilap.

Szerkesztői iroda:

Belváros, kalap-u. 15. sz. I. em.
A lap szellemi részét illető minden köz-
lemény a szerkesztőséghez intézendő. —
Bemutatók levelek csak nemet e-
zektől fogadtatnak el. — Kéziratok nem
adátanak vissza.

Kiadóhivatal:

Belváros, Lipót-u. 2. sz. földszint (**Ker-**
tesz József könyvnyomdai irodája)
hova a lap anyagi részét illető közle-
mények (előfizetési penzek, hirdetések
kiadás körüli panaszok) intézendők.

Budapest, mártius 14.

Az osztrák kormány tudtul adta a Reichsrathnak, hogy ő felsége a delegatiók egybegyűlését jövő április 20-dikára méltóztatott kitélni. Egy képviselő figyelmeztetése a ház elnökét, gondoskodni emek folytán, hogy a választások kellő időben eszközölthetessenek.

Saját helyzetünkre gondolva, s a föntebbi hír természetesen következőit magunkra alkalmazva, úgy ütötte meg az fülnket, mint egy keserű ironia.

Ha igazolva van az, hogy az osztrákok kellő időben kívánják, a delegatiót megválasztani, annál több okunk van nekünk erre.

Kiemeltük mártóbb ízben, hogy a jövő delegáció tagjaira lelkiismeretbe vágó, nagy horderejű működés vár, a mennyiben a monarchia hadiképességének csökkentése nélkül is megkönyitheti államháztartásunk terheit.

Ily körülmény közt nem csak a kellő időben eszközölendő választás bir nagy fontossággal, mely a delegatusoknak lehetővé teszi a kellő tájékozást, hanem a személyek tapintatos kiválogatása is.

Ez utóbbi föladat nem oly könnyű, mint a milyenek első perczen föltünik, és nehezebbé lesz már az által is, hogy jelenleg, — úgy hiszük legalább — senki sem gondol arra, még a Deák-párt sem, miszerint a delegáció tagjai kizárólag ez utóbbi kabaléból választassanak.

Valószínű sőt természetesen tartjuk, hogy a középpárt és a balközép számára is nyitassék meg azon arena, melyben államjövendelmink legnagyobb része föltt intézkednek, s ép oly valószínűnek és természetesen véljük, hogy a nevezett pártok a mostani körülmények közt részt veendnek, sőt részt venni kívánnak a delegáció munkáiban.

A közép-pártra vonatkozólag alig létezik nehézség, a számarány és személyek felett könnyű dolog lesz tisztába jönni.

Nem így áll ez a baloldali nézve, mely pártban, számításba sem véve Moesáry híveit, két különböző irány létezik, mely napról napra prononcirozottabb kifejezést nyer, anélkül azonban, hogy teljesen világos lenne, melyik irány, mennyi követőt számlál, vagy melyik személy, mely irányfelé hajlik.

Választani kell, jó előre, és megfontolva, s a választás előtt tisztába jönni a fönt érintettek felett, s minderre 7 heti idő marad rendelkezésünkre, melynek egy jó részét az új kormány ki-nevezése, annak installatioja és az ügykezelésbe bevezetése fog igénybe venni.

Behoztuk az új mértéket, de valóban szükséges volna, hogy új időfelosztást is teremtelnénk!

Egyes képviselők és a sajtó fölszólalása és figyelmeztetése daczára, hetekig munka nélkül hagyatott a képviselőház akkor, amidőn erre ideje lett volna, s most, hol egy egész halnaza a törvényjavaslatoknak részint az osztályokhoz utasított, részint a bizottságok tárgyalása alól kikerült, hol a delegatiót meg kell választani, hol 21-es bizottság jelentését tárgyalni kellene ha azt akarjuk, hogy javaslatait az 1875-ki költségvetés előirányzatában már figyelembe vétesse; most a miniszter eris gyönyöröt élvezük, s mi több e krízis, mintha szándékosan történék, kihuzatik, mintha csak ad greas calendas akar-nák vinni.

Sokkal kényesebb dolog mint sem, hogy kutatni akarnánk, kinek a rovására kellesen e halogatást tenni, de újabb s bizonyára okadatolt alkalmat veszünk tegnap kifejezett kérésünknél ismétlésére, hogy vetessék vége mielőbb e tart-hatatlan állapotnak.

Lehetetlen, hogy azok, a kiknek az új cabinet alkotásában befolyásuk van, meg nem gondolják, miszerint az új kormánynak a fönt érin-

tettek mindegyikét tanulmányozni, a föltt tanácskozni, az iránt állást foglalnia, s azonkívül legközelebbi időben még a jövő év költségvetésének előirányzatát is megállapítani, s előre láthatólag egy hitelmelet tárgyában is határozni kellend.

Vagy előre megakarják ölni az új kormányt? munka elhalmozás vagy az által, hogy úgy mint elődjének, más választása nem marad mint vagy az elhamarkodás vagy az elodázás.

Mind kettő végzeteljes szó parlamentáris történelmünkben. Az egyiknek köszönhetjük összefüggés nélküli, czélszerűtlen újabb intézményeinket s a milliókat elhelyelő „gyümölcsöző beruházásokat“, a másikat azt, hogy budgeteinket többnyire akkor szavazzuk meg, a mikor jó részt már elköltettek, s hogy 7 évi örvendelés után fejünkhez dobhatni rendre utasítás nélkül az „ázsiai állapotokat“.

Mind emek meg kell változnia — még pedig haladéknélkül.

Térjünk magunkhoz, hagyjunk föl a pénz és idő pazarlással, a személyeskedésekkel s használjunk le a clausulákról s gyakorlati, értéknélküli föltételekről s fogjunk kezét erélylyel s ha kell önföladózással és lemondással a hínárba került közügy megmentésére.

— A válságról így ír a „Pesti Napló.“

A Szláv és Tisza között tegnap és tegnapelőtt folytatott értekezlet után, melyek részint Tisza részint Szláv lakásán tartattak, Tisza mára ígerte föltételei és nézetének határozott formulázását, s mire e sorok megjelennek, amaz értekezlet, melyen Tisza ezt előterjeszti, valószínűleg megtartott.

Andrássy Gyula gróf ma d. e. 10 órakor fogadtatott királyi ő felsége által. Andrássy a mai délutáni gyorsvonattal utazik Bécsbe, hol ma este tartatik a gróf nagyszabású diplomatiái estélye. A gyorsvonat este fél tízkor érkezvén Bécsbe, Andrássy gróf a vasuti vagonból egyenes vendége közé megy, hogy háziuri tisztjét teljesítse. Az udvar s dipl. testület ily estélyekre 11 órakor szokván megjelenni, Andrássy még elég korán érkezik Bécsbe, hogy azokat fogadhassa. Hétfőn reggel a gróf ismét Pesten lesz.

Azon államférfiak sorában, kiket Andrássy gróf ezuttal meglátogatott, föl kell említenünk Kerkapoly Károlyt, kinél a gróf tegnap hosszabb látogatást tett.

— A válság — írja a „P. Corr.“ — lassan halad megoldatása felé. A miniszterelnök az utóbbi napokban fölszólítja Tisza K. urat, hogy a föltételeket, melyek mellett belépne a miniszteriumba, mondja meg, egyuttal ki-nyilvánítván, hogy a kormányba belépése a lehetőségig még lesz könnyítve. Tisza ur erre formulázta ajánlatait, melyre hosszabb tárgyalások következtek, de a melyek még nem vezettek eddig eredményre, mert Szláv semmi esetre sem fogadhat el oly föltételeket, melyek a közösigyekre nézve elvi engedményeket foglalnának magokban. A tárgyalások tovább folynak s a balközép mai értekezletén, mely azon föltevésben hivattott össze, hogy a tárgyalások már ma véget érnek, nem fog megtartatni, csak Tisza K. rövid nyilatkozata után, hogy a tárgyalások még folyamatban vannak elnapoltatik.

Ez idő alatt Ghyezvel és Sennyeyvel is folynak a tárgyalások tárczavállalá végett. A b. Sennyeyvel folyó tárgyalásokra nézve, szemben némely lap hírével állíthatjuk, hogy még ezek semmi esetre sem tekinthetők megszünteknek. A „Hon“ azon híre, mintha Andrássy gr. azt mondta volna Szlávynak, hogy míg ő külügyminiszter, Sennyey nem lesz miniszter, teljesen koholt.

A tárgyalások holnap is folytatattanak, s hétfő előtt nem várható eredmény, de még azon esetben is, ha Tisza ur késznek nyilatkoznék belépni a kormányba, az egyes módózatok megállapítása hosszabb időt fog igénybe venni.

— A szászok értekezletéről a „Ref.“ a következőket közli: „Az értekezlet Kapp Gusztáv lakásán tartott. Az indítványozott határozat ellen fölszólatk Eitel Frigyes és Brunnerberg Mór kijelentvén, hogy bárha ők is sajnosan támasztják, hogy szavukat a kormány és párt nem hallgatják meg, s hogy ügyeik elintézetlenül hagyatnak s a királyföldi érdekek kielégítésére semmi szánd sem fordítottik, mindazáltal czélszerűbbnek vélik ezt nyíltan s férfiasan elmondani a Deák-pártnak egy, e ezélebből az ő fölszólításukra tartandó értekezletén. Hasonló értelembe nyilatkozott Bömches Gyula is, kiazonban (egyszersmind miniszteri hivatalnok is) még az érte-

kezlet folyama alatt eltávozott, s nem vett részt a szavazásban. A hozott határozatnak ellenszavaztak: Brennerberg Mór, Eitel Frigyes, Schaser és Decani Károly, utóbbi azonban alávétvén magát a többség határozatának, szintén a kilépőkhez csatlakozott. Többen a szász képviselők közül — névszerint Rannicher, Wächter, Fabricius, Schreiber stb. — nem vettek részt ezen értekezleten.

— Jókai Mór a „Hon“ mai esti lapjában kiadja az utlevelet a központi ellenzéki körnek azon program alkalmából, melyet a kör, mint az országos ellenzéki népgyűlés elé terjesztendő fogadott el.

E program első pontja így szól:
„Hogy a Magyarországon levő mindazon politikai pártok, ármyalatok, vagy elemek, melyek Magyarországon állami önállóságát és függetlenségét visszaszerezni óhajtják és törekednek: egy párttá tömörüljenek s alakuljanak úgy, hogy az országban a politikai pártok két táborra oszlanának, melyek egyike az ország állami önállóságát és függetlenségét, a másika az 1867-ki közösigyes kiegyezést kívánja föntartani.“

Jókai kifejté, hogy a balközép programjában is benne van mindez, de ezenkívül még Magyarország állami egysége is, mely postulatunknak azonban az ellenzéki kör programjából szükségképen ki kellett maradni, mivel az utóbbi az általános szavazati jogot követeli, ez pedig kizárja annak lehetőségét, hogy Magyarország mint egységes állam, alkotmányos képviselők alapján létezzék valaha s utat nyit a nemzetiségi vak fanatizmus működésének. Végül Jókai így fejezi be nyilatkozatát:

„Midőn a központi ellenzéki kör minden elemeket meg akar hívni az országos ellenzék gyűlésére „ezzel a programmal“: akkor azt a czélt, hogy a politikai pártokat az országban csak két táborra válassza: nem fogja elérni; mert ebben az országban mindig lesz még egy „harmadik tábor“ is: azoké, a kik Magyarországon állami önállóságát és függetlenségét „csak“ és lealkudhatlanul „csak“ Magyarország állami egységének biztosítása mellett akarják kivívni s ezek azokkal az „elemekkel“, a miket az említett programm fölhív az egyesülésre, — közös politikát csinálni nem fognak soha.“

— A baloldali kör mai értekezletén, mely délután 5 órakor tartott, Tisza K. Kálmán előterjeszté a pártnak, hogy azon remény, melyben a kört összehívati kérte, hogy t. i. az általa és vele a coalitio kérdésében folytatott értekezletekről, mint befejezett tényekről adhat tudósítást, — ez ideig nem teljesedett. Azonban reméli, hogy két-három nap múlva az általa különösen a közös ügyekre tett nyilatkozatát, illetőleg történt megállapodásról, részletes értesítést nyujthat; ezen ideig a kört türelmre kéri.

A fővárosi közmunkatanács jelentése 1873-ik évről.

I.

Ily ezim alatt egy tartalmas és érdekes füzetet kaptunk, mely a közmunkatanács múlt évi működését ismerteti. A 65 negyedrethi lapra terjedő és Ország Sándor osztálytanácsos által készített jelentés tartalma a következő:

Bevezetés. Budapest általános szabályzásának és beosztásának terve. A sugárut. A belső körut. A nagy körut. Budapest középítési rendszabályai.

Egyes intézkedések és árszabályozások. Pénzügy. Személyes ügyek. Statistikai adatok. Befejezés. Zár-számadás.

Azon nagy érdekeltségűl fogva, melylyel minden magyar ember viseltetik a főváros fejlődése iránt, kötelességünknek tartjuk a jelentés érdekesebb részeit — am-bár lapunk szükre kimért terénél fogva csak kívánatosan ismertetni. Ismertetésünk első tárgyát az operaszínház építése képezi. Amint terünk engedni fogja közölni szándékozunk a népszínházról és a királyi várkert rendezéséről, továbbá a svábhegyi vasutról a Gellért-hegy befásításáról és a Kellen-föld szabályozásáról, végre a szobrok föllállításáról, templomok díszítéséről és a statistikai kimutatásokról szóló jelentéseket.

Az opera színház.

A nemzeti színház ügyében néhány évvel ezelőtt működött enquete munkálata, az időközben a külföldön eszközölt tanulmányozások eredménye s a sajtó csaknem egyhangu nyilatkozatai, valamint azon akadályok, melyek az operai és drámai műszakok együttlétéből erednek, rég kimutatták e két szakmának egymástól leendő elválasztásának s e végből egy külön magyar dalszínház építésének szükségét.

E szükség érzetéből inditva s azon kellemes helyzetben, melyszerint ő felsége dicsőségesen uralkodó királyunk nagylelkűségéből, — ki magyart művészeti czélokra már hosszabb időn által évenként több száz-ezer forintot kegyeskedett adományozni, — az operaház

építésének megindítására szükséges pénzalapok is rendelkezésre állottak, a m. kir. miniszterelnök és belügyminiszter urak, a fővárosra nézve oly fontos kérdést a tanácskozás köréből saját érélyes kezdeményezésük folytán kiragadák s avval a cselekvés mezéjére léptek.

Ezen elhatározás folytán f. é. márczius havában e tanács a következő 3 kérdést iránt adandó véleményre hivatott föl:

a) melyik volna ezen telek, a melyen tekintve a már megállapított beosztási és rendezési tervet, egy, a mi folytonos fejlődésben levő anyagi és művészeti viszonyainknak, a város méltányos szépítési érdekeinek s magának a dalművészet céljainak megfelelő magyar operaház építendő?

b) mennyibe fogna — természetesen csak hozzávetőleg s egyszerű tájékoztató szolgáló számítás szerint, — a kijelölendő telken az első pontnak megfelelő magyar operaház építése kerülni? s

c) mily eljárással s mily módokkal szerint kellene egy megfelelő építési tervet s később annak tényleges kivitelét biztosítani?

A közmunkák tanácsa örömmel üdvözölte a magas kormány e kezdeményező lépését s örömmel fogott a hivatásának annyira megfelelő munkához, mert meg volt győződve, hogy a fővárosnak naponként emelkedő népességénél mindinkább erősítő művészeti érdekeltégénél s a fővárosi tekintély emelésénél fogva, egy önálló dalszínházra kétségtelenül szüksége van.

Rég táplált óhajja volt ez a tanácsnak, nemcsak a művészeti érdekeknek előmozdítása céljából, de a főváros szépítése szempontjából is, mert mennél több nagyszerű és a szépség igényeinek megfelelő nyilvános épülettel bírnak, annál inkább fog terjedni a szép izlés iránti érzék és ezzel magának a fővárosnak szépsége is; továbbá, mert minden nyilvános épület, azon vidéket tetemesen emeli és előmozdítja, amelyben épül, mert mindig létezik a társadalomnak egy osztálya vagy rétege, mely foglalkozásánál vagy hajlamanál fogva, ily nyilvános épület körébe vonatik, mi által természetesen a szomszédság csak nyér és élénkül.

Ily szempontokból kiindulva s beható tanulmányozás után a tanács a következő véleményt terjeszté a m. kir. belügyminiszter ur elébe:

az a) pontra nézve, mely a dalszínház helyének kijelölésére vonatkozik, 4 megoldás hozott javaslatba és ugyan

1-ször. A Deákterén fekvő Wodianer-féle ház és evvel határos háztömb. — E helyen a dalszínház mind a négy oldalról szabad volna, úgy a váciut, valamint az országút felől gyönyörű távlatszi képet nyújtana és az Erzsébet-ter felé is meglepőleg szép képet adna. — A fővárosnak ugyszólván szívében van s legközelebb esik azon társadalmi körökhöz, melyek tapasztalás szerint azt leginkább látogatják. — E teleknek megszerzése legalább 1.700.000 forintot venne igénybe.

2-ször. A váciut és városligeti főugárut sarkán fekvő telek. — E telek minden tekintetben versenyez a Wodianer-féle telekkel; szinte szabad minden oldal felé, a főváros két legszebb, leghatalmasabb közlekedési ereinek összejáratási pontján van s mindkét irányban az előbbinél még nagyszerűbb, még szebb képet nyújt; — szinte a város középpontján fekszik s megfelel minden szépészeti igénynek.

E telek kielégítésére a szomszédos retek-utcai ház kisajátítása válandott volna szükségessé s evvel együtt a telek 1.200.000 forint alig lett volna megszerzhető.

3-ször. A Herminatér. — Körülbelül 180 öllel tovább esik ugyan a város középpontjától, de szinte egyenlőleg nem versenyezhet ugyan, de különben minden igénynek megfelel, s különösen a mi a közlekedést, forgalmat és könnyű hozzáférhetést illeti, még tetemes előnyei is vannak. — E telek körülbelül 400.000 forintot szerezhetik meg.

4-ször. Végre, az újépületi telkek közt, a nádor és bálvány-utczák, a Széchenyi sétátér és meghosszabbított Árpád-utca közti telektömb. — E telek kétségtelenül szinte megfelel a szépészeti igényeknek s az egész vidéket emeli és élénkíti. — Fekvése sem kedvezőtlen, mert nem igen távol esik a város középpontjától. De megjegyzendő, hogy bármennyire örvendetes volna az „új épület“ átengedése iránti tárgyalások minél gyorsabb befejezése, mégis alkalmasint számos év fog elmulni, míg ott a dalszínház építése megindíthatnák, mert ha be is fejeztetnének az alkudozások, az „új épület“ vagy annak csak egy része is, valószínűleg csak akkor fogna átadatni, ha a megfelelő épületek készen állanak, mi nehány év előtt alig várható. E telektömb körülbelül 1.000.000 forintba fogna kerülni.

A b) pontra nézve, mely az építendő dalszínház körülbelüli, hozzávetőleges költségeit tárgyalja, előadatott, hogy ugyanazon dalszínház építkezési költségei, föltéve, hogy monumentalis stílusban ugyan, de nem faragott kőfalakkal fog előállítani, a Wodianer-féle telken 2.000.000 forint, a sugárut és váci-ut sarkán 1.700.000 forint és a Hermina-terén 1.500.000 forintba fog rugni. — E költségösszegek közötti különbségek abban találják megfűtésüket, hogy míg a Wodianer-féle telken emelendő épület négy, kiválóbb díszítést igénylő homlokzattal bír, a sugárutú saroktelek csak 2 és a Hermina-terei telek csak egy ily főhomlokzattal bír s így természetesen, hogy a mellékhomlokzatok sokkal kevesebb költséggel levén előállíthatók, ezekhez képest az építési összeg is tetemesen változik.

A c) pontra nézve, mely egy megfelelő terv nyeresére vonatkozik, előadatott, hogy a telek kijelölése után, erre egy budapesti építész által egy kis vázlat volna készítendő és ennek nyomán a színházi igazgatóság vagy egy szakfőnökből álló enquete által, a színpad, nézőtér és a többi szükséges helyiségek méreteinek és egymáshoz viszonyainak figyelembevételével, egy programm volna kidolgozandó.

E programm alapján azután a jelenkor színvonalán álló, színház tervezés és építkezéssel foglalkozott, kivá-

lább és kitünőbb építészek, tervezetek készítésére volnának bizonyos díjösszeg biztosítása mellett fölhívandók.

A legjobbnak ítelt műkésztője a biztosított díjjon kívül, 20.000 forint mellett, a végleges tervek készítésével, és annak végrehajtásával is megbíznák.

Ez előterjesztés alapján a minisztertanács s illetőleg a m. kir. belügyminiszter ur által az előnyök és hátrányok tüzetes egybevetése után a Herminatér találtatott legegyszerűbbnek és legmegfelelőbbnek, — ez lett az új operaház építési helyül elfogadva és kitéve.

E határozathozatalnál irányadó volt, hogy e tér minden szóba jöhető és számbavehető építési, közlekedési és szépészeti igényeknek teljesen megfelelő; hogy aránylag legesekélyebb áldozatot kíván, — mi bár nem döntő, de mégis figyelmet érdemel a kedvezmény; — hogy szabadon állván, azon az építkezés azonnal meg is indíthatatik; végre, hogy ezzel kapcsolatosan az építendő új népszínház ügye is nagy lendületet nyer.

A Hermina-ter ugyanis a főváros pesti oldalán építendő népszínház alapjának képezte tulajdonát, mert Pestváros hazafias érzelmű volt hatósága, a közművelődés és magyar nemzetiség magasatos céljainak előmozdítása és terjesztése végett e telket a népszínház építésére ingyen ajánlotta föl.

A dalszínház építésére irányzott törekvéseknek most két részre kell oszolniok. Egyrészt meg kellett számára szereznii a kormány által kijelölt építési helyet. Más részt meg voltak indítandók az előzetes munkálatok egy helyes építési terv nyeresére.

Az építési telek megszerzésére irányzott tárgyalások taglalásába itt becsátkozni nem akarunk, mert alantabb a népszínház ügyéről szóló részletben lesz alkalmunk e tárgyra visszajönni, és csak megemlítenünk tartjuk, hogy a telek különösen a fővárosnak, minden szép és jót, buzgón átélő és ez irányban még áldozatoktól sem visszarúgó hazafias eljárása folytán, az operaház részére nemcsak tényleg megszerzettet, hanem az építés megindítására rendelkezésre álló tőkék is tetemesen növeltettek, mert a városi hatóság azon 403.200 forintnyi összeget, mely a város által a nemzeti színház részére följánlott dunaparti telkek eladásából, a Thonet testvérekkel kötött adás-vevési szerződés szerint befolyt, időszaki kamataival együtt, szinte a dalmű színház építésére engedte át.

Megjegyzendőnek tartjuk továbbá, hogy a sugárut kiépítésére vállalkozott társulat, a magyar általános municipalis hitelintézet és érdektársai, áthatva azon meggyőződéstől, hogy az operaháznak a sugárutra leendő helyezése, magának ez ut kiépítésének nagy lendületet adand s így ez által saját érdekei is előmozdíthatnak, — kötelezőleg kijelenti, hogy az operaháznak a Hermina-terre leendő építése esetében, az építési költségekhez 250.000 forinttal hozzájárul.

Időközben a munkálatok egy építési terv nyeresére e tanács főnebb érintett javaslatai alapján szinte megindítottak. Mindenekelőtt Ybl Miklós budapesti építész megbízottat a Hermina-terei telekre építendő operaház egy vázlatának készítésével; melynek alapján azután a programm egy e célra összehívott enquete által lett megállapítva.

Az enquete tagjai voltak: báró Podmaniczky Frigyes elnökléte alatt, Havas Ignác, Csengey Endre, Királyi Pál, Szigligeti Ede, Skálniczky Antal, Lehmann Mór, Gerlóczy Károly, Ybl Miklós, Erkel Ferencz, Veber Antal, Ribáry József, B. Lipthay Béla, Fellner Nándor, Reitter Ferencz és Ország Sándor.

Ez enquete javaslata, és az általa bemutatott program alapján, a nagyméltóságú magyar kir. belügyminiszter ur 6 építész urat hívott föl tervek készítésére és ugyan Ybl Miklós, Skálniczky Antal, Steindl Imre, Linczbauer István budapesti, Fellner Nándor bécsi és Bohstedt L. gothai építészeket.

Ez uraknak ki lett adva a „helyrajz“, melyben körül voltak írva azon határok, melyek közt a tervezőknek, — terjedési tekintetben maradniok kell. Így kikötötték, hogy a két mellék-utczának legalább 9—9 öl szélességgel a hátulso utczának legalább 6 öl szélességgel kell bírnia; hogy a sugárutí homlokzat előtt előtérnek kell maradnia s hogy a főkecsi bejárat ezen homlokzatra teendő; és hogy 4 lábnál nagyobb kiszökelékek ne alkalmaztasanak.

Ki lett adva továbbá a felhívott művész uraknak a részletes program, mely két főrésze szilik. — Az első rész magában foglalja a 2000 személyre szánt nézőtér, a királyi és ünnepély páholyokat és csarnokokat. — A második rész pedig tárgyalja mindazt, mi a színház kelletkeihez tartozik, nevezetesen a színpadot, zenekart, gépezeteket, öltözőket énekesek és tánczosok számára, próbahelyiségeket, tantermeket, díszlet és egyéb raktárakat, igazgatóságot, könyvtárt, pénztárakat stb.

Ki volt továbbá mondva, hogy az építési költségek 1.500.000 forintokon túl legfeljebb 2 millió forintig terjedhetnek s hogy ez összegben azon kiadások is befoglaltnak, melyek gépezetek felállításából, fűtés, víz- és gázvezetékek stb. előállításából származnak.

A tervek bemutatásának határideje előbb 1873. december 16-re tüzetett ki, utóbb azonban 1874. január 15-ig lett meghosszabbítva.

A benyújtandó 6 vázlattervezet jutalomdíja egyenként 2500 forintban állapított meg, melyet minden felzölitott vázlat készítő nyerend. A legjobb vázlat szerzője a végleges építési terv készítésével fogván megbízni, ebbéli munkálatáért külön 20.000 forinttal fog jutalmaztatni, mely összeg az esetben, ha a tervkészítő az építés vezetésével is meg fogna bízni, az ezen utóbbiért megállapítandó százalékos díjba be fog tudatni.

A beérkezendő tervek bírálatára egy bizottság alkíttatott, melynek elnöke: báró Podmaniczky Frigyes, tagjai pedig a magyar kir. belügyminiszterium részéről: Ribáry József, miniszteri tanácsos, a — közmunka és közlekedési miniszterium részéről: Rochlitz Gyula, államvasuti főfelügyelő, — a fővárosi közmunkák tanácsa részéről: Szumrák Pál, — a főváros részéről: Gerlóczy Károly, alpolgármester, — az országos képző művészeti

tanács részéről: Pulszky Ferencz, — a magyar nemzeti színház részéről: Szigligeti Ede, igazgató, — a magyar mérnök- és építész-egylet részéről: Weber Antal, építész.

Ekként minden előintézkedések megtétettek s a fővárosi nagy közönség azon édes reménynek engedheti át magát, hogy rég táplált óhajja, a magyar dalszínház építése, fejedelmünk s a városi közönség nagylelkűsége és a kormányos érélyes kezdeményezése folytán, a legközelebbi idő alatt, egy a művészeti érdekek, valamint a főváros fejlődésének nagy előmozdításával, teljesülésbe menend.

Különfélék.

Budapest, márczius 14.

(Hivatalos) Az igazságügyminiszter a szvidniki kir. járásbírósg mellé bírósgai végrehajtóvá Valenth Márton, a pesti kir. törvényszékhez Meszoly Lajos köz- és váltó ügyvéd, veszprémmegyei járási segédbíró, aljegyző, a közmunka és közlekedési miniszterium vezetésével megbízott földmívelés, ipar s kereskedelmi miniszter Horvát Árpád mérnököt kir. segédmérnökke, Erkel János m. k. állam asuti mérnökgyakornokot kir. segédmérnökke nevezte ki.

— Király ő fűlsége kedden, f. hó 17-dikén kihallgatást ad. A mondott napig előjegyzések fogadtatnak el a király kabinet irodájában.

— Jöteknységok. A vallás- és közigazgatásügyi miniszter a budapesti fölnöttek oktatására, számadás kötelezettsége mellett 5000 forint utalványozott. A bécsi urhölgyek jöteknység egylete által rendezett tánczvigalom jövedelméből az egyleti elnök Táffe Clementine grófnő a magyarországi kolera árvák javára 500 forint adományozott. A belügyminiszter a budapesti terézvárosi „szeretet leányai“ intézetében megjelenő inségesekek nyujtani szokott meleg étel előállítására a könyöradományi alaptól 600 forint utalványozott. Mittelmann D. Ferencz aradi szeszgyáros és város-törvényhatósági bizottsági tag, ő fűlsége negyedszázados uralkodásának örömmünnepe emlékül közművelődési és jöteknység célokra éltelogytaig évenként 100 forint, a kolera árvák segélyezésére egyszer mindenkorra 200 forint, ugyanezek ruházatának előállítására 100 forint, az Arad városi szegényalap gyarapítására 100 ft, végre a városi szegényeknek 10 öl fát adományozott, s az ezen adományok fölötti rendelkezést Arad város közönségére bízta.

— Liszt Ferencz második hangversenye f. hó 23. lesz a redont nagy termében. A mester programjába fölvette saját legendáját, a „szt. Pál a hullámaokon“ címűt, melyet 1865-ben már játszott a vigadóban, továbbá Beethoven nagy változatait, Chopin Nocturnejét, s a „Magyar rapsodiákat“ stb.

— A jogakademiák magántanulóira vonatkozólag a vallás- és közoktatási miniszter rendeletet becsátott ki, melynek célja korlátot vetni a magántanulási tannóm tulságos elharapozásának, mely már annyira ment, hogy a jogakademiákon a magántanulók száma csaknem annyira, mint a nyilvános joghallgatóké. Mivel azonban méltányossági szempontok miatt a magántanulást teljesen nem lehet beszüntetni, a közoktatási miniszter legalább megszorítások által akarja korlátozni a visszaélést. A közoktatási miniszter jövöre csak oly folyamodóknak ad engedélyt, kik kellőkép igazolják, hogy különös viszonyaik, mint például a közszolgálatban rendszeres alkalmazásuk a nyilvános előadások látogatását meg nem engedik, vagy kiknek föltünően előhaladt kora az ily engedélynek megadását indokolhatja. A magántanulási iránti folyamodványok, a közoktatási miniszteriumhoz czimezve, a tanév kezdete előtt adandók be azon jog- s államtudományi tanintézetnél, melynél az engedély megnyerése esetében folyamodó a vizsgálatokat letenni óhajti. A tanév kezdete után beérkező kérvények nem vétethetnek tekintetbe. A rendes időben beérkezett folyamodványokat a tanártestület javaslata kíséretében fölterjeszti elhatározás végett a vallás- és közoktatási miniszterhez. Az engedély elnyerése után köteles folyamodó gondoskodni, hogy az illető tanintézetnél kellőkép bejegyeztessék. Ily engedély és bejegyzés nélkül magántanulók ezental nem becsátthatnak vizsgálatra. A magántanulás után végzett tanfolyam, a jelenleg fönnálló szabályzatok értelmében nem képesíthet jogszigorlatokra. Azon eddigi szabályzat, mely szerint a tudományegyetemeken, és négy évi tanfolyammal bíró akademiáknál magántanulásnak nincsen helye, tovább is föntartatik. Minden egyebekre nézve, melyek a jelen rendelettel nem módosíthatnak, érvényben maradnak a magántanulókra nézve 1870-dik évi december 23-án 28.532 szám alatt kiadott rendeletnek határozatai.

— A bölcsőde-egylet választmányának gr. Károlyi Edéné elnökléte mellett f. hó 9-én tartott ülésében jelenté az egylet pénztárnoka, Adler Antalné urhölgy, hogy bálí jegyekért utólagosan még 50 ft folyt be, ezenkívül gróf Károlyi Edéné mint bálánya 100 forint adományozván, a bölcsődek báljának tiszta jövedelme 1000 ft és 50 kr-ra emelkedett. — A zenekedvelők termében f. hó 1-jén tartott szavalati és zenészi estély, — melyben Rossi Ernővel, Jókainé, Thern Vili és Lajos, Láng F., Deutsch Vilmos, Ellinger Jozefa és Blau Gyula voltak szívesek közreműködni, — 1/4 részben a bölcsődék javára 215 forint jövedelmzett, ehhez járult még gr. Károlyi Istvánné 6 exenak 5 forint fölüljárása. Befolytak továbbá néhai Gerenday Józsefné 400 fital s Gayer János és nejjének 20 fritos hagyományaik. — Uj rendes tagok gyanánt 5—5 fritos évi járulékkal bejelentettek Steiger Gyuláné és Brill Miksáné.

— A gyermekmenhely választmányja f. hó 9-én tartá meg alakuló ülését Thurn Erzsébet urnó szállásán; jelen voltak gróf Károlyi Edéné elnökléte mellett a választmány tagjai közül mintegy harminczan, köztük Karsenszky József fővárosi tanácsnok és Sztupa György urak, Korányi Adolné és Falk Zsigmondné urhölgyek, akik ezuttal léptek első ízben az egylet választmányának újból megválasztott tagjai közé. — Megállapítá a választmány ezen alkalommal a jegyző által előterjesztett házirendet s megalakítá a különböző bizottságokat a közgyűlés által elfogadott alapszabályok értelmében; megválasztott ugyanis 4 tagot a gyermekek fölvtétel s esetleg ápolásra kiadását eszközölő központi bizottságba, megválasztá

a vizsgáló tagokat s főlegelő-hölgyeket egy évre s az ellenőrködő tagot egy hónapra. — Új rendes tag gyanánt bejelentett Fleisch Mór né 5 frtos évi járulékkal. — A gyermekmenhely február hóban naponként 49—53 kisdédnek adván menedékhelyet, az ápolási napok száma 28 nap alatt 1432-re ment.

— A gyermek-kórház választmányának f. hó 5 ikén tartott ülésében jelenté az egyet pénztárnoka Czanyuga József, hogy befizettek néhai Harkányi Fülöpnek 500 frtos, Geist Gáspárnak 200 frtos, Bene Károlynak 100 frtos, Gayer János és Sik Jankának 20 p. frtos hagyományaik. Adakoztak: Wodianer Albert kir. tanácsos a folyó költségek fedezésére 100 frtot; az első magyar iparbank 50 frtot; Devecis Mihály ur 20 frtot; a bajai takarékpénztár 15 frt Reylovsky Henrik ur 10 frtot. Jelenté: hogy Csengery Antal és báró Podmaniczky Frigyes eddigi rendes tagok 100—100 frtos alapítvánnyal gyarapították az egyet alapítóját. Rendes tagok gyanánt nyerte meg az egyet részint a múlt év végén részt a jelen évben gr. Károlyi Edéné 6 mgát s Munk Róza urhölgyet 10—10 frtos, — dr. Hegedüs János, id. Heinrich Alajos, ifj. Heinrich Alajos, Heinrich Ferenec, Heinrich István, Heinrich Kálmán, dr. Kocsis Alajos, dr. Kovács Gyula, dr. Patrubby Gerő, Tömöry György és Tömöry Károly urakat, továbbá Heinrich Mária és Ruprecht Demidoff Kornélia urhölgyeket egyenként 5 frtos évi járulékkal. Természetbeli adományokkal kedveskedtek: Wodianer szül. Aczel Zsófia 5 nga 18 darab vászonpedővel, Strohmayer Ferenec ur egy zsák II. sz. liszettel, Stein Fanni uró pedig egy 8 1/2 fontos czukorral. Fogadják a nevezett jöltevék az egyet választmányának hálás köszönetét. Alkalmilag fölemlitem, hogy Bókai János igazgató főorvos ur jelentése szerint a múlt év folyamában járólagosan 7194 beteg gyermek fordult meg a gyermek-kórházban; a befekvő betegek száma 555-re ment, akik 14272 — dajkák pedig 179 — ápolási napot töltöttek az intézetben.

— A fővárosi közmunkák tanácsából. A közmunkatanács legközelebbi ülésében tárgyalás alá vétett Norris John vállalkozóval, a sugárutnak fakocza burkolattal leendő kitalajózása tárgyában köendő szerződés. Ezen szerződés értelmében köteleztetik vállalkozó a furburkolatnak négy szög ölet 36 frtért előállítani, s azt öt éven át minden kárpótlás nélkül saját költségén jó karban föntartani. Az öt évi idő tartam lejártával még további 15 éveken át a föntartás szinte vállalkozót illetendő, ugy azonban hogy ezen időre évenként és ölenként 1 forintnyi föntartási költségben részesültek. A 36 forint előállítási árból a munka fölvizsgálata után 75% ki fog fizettni, a fönmaradó 25 százalék pedig visszatartandó lesz mindaddig, a míg vállalkozó kötelezettségeinek meg nem felelt, ugy azonban, hogy ezen 25 százalék biztositási összegnek két ötöde, 10 év, fönmaradó három ötödre pedig csak 20 évnek mulva fog kiszolgáltatni. A munka kivételét illetőleg, köteles vállalkozó a nagy mező-utca és városliget közötti részt 1875. év végéig tökéletesen befejezni; a nagy mező-utczától a váci-utig terjedő részben pedig, a munkát mindig három havi fölszólítás után megindítani. Ezen szerződés a tanács által helyben hagyatván, egyttal fölkértni rendeltetett a fővárosi hatóság, miszerint a vízvezeték csöveknek legalább a nyolczszögter és nagy mező-utca közötti részben ez év április hó végéig leendő lerakása végett, intézkedni sziveskedjék.

— Azon iparosok, kik a bécsi nemzetközi kiállítás alkalmával érdemjeleket kaptak, ma d. e. fogadtattak a trónterem mellett nagy szalomban. A körülbelül 60 kintüntetett iparost Zichy József gróf kereskedelmi miniszter mutatta be a fölségnek, miután magyar nyelven üdvözlő beszédet mondott el, melyben egyszersmind megköszönte az iparosok nevében a nyert kintüntetést. A fölsége szintén magyar nyelven válaszolt, s beszéde hangos „éljen”-nel fogadtatott. A király erre több iparossal néhány szót váltott, mire a fogadtatás véget ért.

— Az aradi új városház elfogadott tervezetének átdolgozása végett kiküldött szakbizottság, a legközelebbi közgyűlésben betérjeszté az átdolgozott tervezetet és ennek költségelőirányzatát, mely szerint az építés 264,000 frtba fog kerülni. Ezzel kapcsolatban a polgármester egy számadatok szerinti kimutatást olvasott föl, melyhez képest a nagy kölesönből a városház építésére 209,000 frt marad föl: minek tekintetbevételével a betérjesztett tervezet elfogadtatott és jóváhagyás végett a miniszteriumhoz fölterjesztetni rendeltetett.

— Visszaállított postahivatal. A hivatalos lap írja: Az eddig megszüntetve volt zalamegyei alsó-királyeveczi postahivatal f. é. márczius 16-án működését ismét megkezdeni és mint ezelőtt, ugy ezen tul is levél- és 10 fontot tul nem haladó kocsipostai köldeményeknek értékük megszorítása nélkül való fölvételével, továbbításával és leadásával foglalkozand, összeköttetésben lévén a Buda-Pragerhof 201. és 303., valamint a Pragerhof-Buda 202. és 204 sz. mozgópostai vasutvonatokkal naponként négy-szer közlekedő kocsiküldönczpostajáratok útján Kézbesítési kerületét pedig ezentul is: Csehovecz, Derzsinovecz, Goricsán, Alsó Hrastján, Alsó-Királyevecz, Hodossán, Palinovecz, Palovecz, és Turicsese községek valamint Sviti-jurajuternju pusztá képezik.

— A holt költő szerelme. Jókainak Liszt Ferenec által zenésített költeménye, mely az írók és művészek társaságának folyó hó 16-ki rendkívüli estélyén Jókainé és Liszt által elő fog adatni, legközelebb megjelenik Táborzky és Parsch nemzeti zeneműkereskedők kiadásában.

— Gyilkosság. Huszár István vaáli lakos folytonos ezivódásban élt nevével, ki 57, míg ő csak 27 éves volt. Múlt hó 26-dikán ismét összetűttek. A nő így szól: „Jól van hát, bemelegyek a másik szobába, fölöltözöm hallott ruhába, aztán nem bánom, vágd le fejemet!” S csakugyan be is ment, fölöltözött, a férj pedig, mint meséli, levágta a nő fejét. Ót napig a gyilkos a szobában aludt, azután pedig a szomszéd falvakban kóborolt. Végre föltűnt a faluban, hogy az asszony nem mutatja magát. A tettest csakhamar elfogták, ki oly nyugodtan beszélt el tettet, mintha csak egy csirkét ölt volna meg.

— Rövid hírek. A Miklósi-színház teljes lerombolását indítványozta a kisebb építési bizottság, mivel e színház építésére vonatkozó szerződésben ben foglaltatik, hogy azon esetben, ha a színházban hat hónapig nincs előadás, lerombolandó. A városi tanács azonban mielőtt engedélyt adna a lerombolásra, a kapitányság útján bizonyosakat akar szerezni: vajjon csakugyan nem volt-e 6 hónap óta előadás a Miklósi-színházban. — A nagy kőrösi erdőt a napokban felgyújtották, s körül-belül 400 hold erdő égett porrá. A tetteseket nyomozzák. — Egy ó-budai asszony, kinek egy gyámsága alatt álló árvaért két forintot kellett volna bizonyos ügyben fizetnie, e csekély összeg miatt inkább pert kezdett. A pert minden folyamodásban elvesztette és most az eredeti 2 forint helyett perköltség és ügyvédi díj fejében 80 néhány forintot kénytelen fizetni. — A bodza-fautezai 37. sz. házban tegnap délben Marinszky János kolbászárst, annak nejét és egy éltés nőrokonát öntudatlan állapotban lelték; a két asszony még adott ugyan magáról életjelet, de Marinszky már meg volt halva, két kanári madár, mely a szobában volt, élettelenül hevert a kalitkában. A két nőt kórházba vitték, de utközben az egyik szintén meghalt. — Nápolyt összeakarják kötni a Vezuvval olyan hegyi pálya által, minő a Rigin és Bécs melletti Kahlenbergen már létezik, és a minőt Budapesten a Sváb-hegyen most építenek. A kocsik ugy, mint nálunk a vár-hegyen, egy időben fel és lefelé haladnának. — A vaspálya Nápolytól a Vezuv aljáig közönséges, onnan a nyílásig sodronyozott lenne; egész hossza 27 kilométert tenne, s az utazás öt negyed órát tartana. A költség 3—4 millió frankra van előirányozva. — A pestmegyei törökbalinti erdőben tűz ütött ki, mely 120 holdnyi fáitvetvényt pusztított el. — Hertelendy Kálmán zalamegyei főispán bájos leányát Irént Töröky Aladár jegyezte el. — A tegnap esti bécsi gyors vonat elkésett, mivel utközben a gép megromlott, s csak azután folytathatta útját, midőn a megromlott gép mással helyettesítetett.

Nemzeti színház. Vasárnap, márczius 15. „A Székelyföldön”. Népsziműt 3 fölvonásban.

A magyar természettudományi társulat estélye.

— Márczius 13. —

A természettudományi társulat tegnap „rendkívüli” ülést tartott, melyre, — hogy a szónál megmaradjunk — rendkívül számos és díszes közönség jelent meg, s az amphitheatralistice emelkedő padok közt nem egy telt megöz egyser fiatal érdeklődő hölgyekkel. Fölhasználjuk ez alkalmat, hogy ezuttal megrovánkat fejezzük ki a föltt, hogy e társulat, — melynek üléséről s különösen estélyéről elismerőleg tudósít mindig a sajtó, — épen a sajtó képviselőit részesíti legkevesebb figyelemben, a hírlaptudósítónak a véletlenre kell bízni magát, a legmagasabb, vagy a legalacsonyabb padba kerüljön-e. — Ha meggondoljuk, hogy a magyar tudományos akadémia, — mely mégis csak tekintélyesebb egy tudományos testület, mint a természettudományi társulat, — a hírlaptudósítótak vendégszeretőleg maguk közé az akadémiások közé engedi ülni, hogy a Kísálföldy — történelmi s minden más magyar irodalmi társaság külön, csakis a hírlapíróknak szánt helyet biztosít ezek számára, csak esodálkozunk lehet afölött, hogy az „estélyeket” tartó társulat, ha már magától nem jött a méltányosság gondolatjára, legalább tudós kollegáinak példájából nem okult minddedig.

Ezuttal Lengyel Béla, törökvő fiatal természettudós tartott értekezést „a világító gázról”, számos érdekes kísérlet és mutatvány kíséretében.

A világító gáz égése — így kezdé értekező — a gyors égésnek csak egy speczialis esete, mely gyors égésről egy ízben már értekezőnek volt alkalma szólni, s azért most arról beszélni nem tartja szükségesnek. Már a legregőbb írók említést tesznek az ugynevezett „szent tüzekről”, melyek szintén nem egyebek, mint a föld gyomrából előtörő égő gázok. Ilyen égő gázok a föld több részén ki-kitörnek annak gyomrából, így a kaspi tenger mellett és Olaszországban több helyen. Már 200 évvel ezelőtt 1659-ben kimutatattott, — hogy ezen a föld gyomrából elő jövő gázok nem különböznek a mesterségesen előállítható gázaktól, s daczára ennek mégis csak jó későre jött létre az első gázárstulat.

Értekező ezután áttér a világító gáz vegyi tartalmának ismertetésére. Első helyen áll itt a kőszén (43 és 45 száz.), továbbá a mocsárlég, az aethylen. (erősen világító lég) a buthylor 18 százalékkal szerepel, a szénleg pedig 4—5 százalékkal. Végül, még, habár kisebb mennyiségben előfordul a gázban a szénsav és a légsav is. Mind a kettőnek jelenléte a világító gázra nézve azonban csak ártalmas, és a láng világító erejét nagyon csökkenti.

Értekező ezután bemutatja az ugynevezett Drummond-féle fényt, melynek előállítása akként történik, hogy könnyen lángjában egy darab méz izzásba hozatik, ekkor oly vakító fény keletkezik, mely fényére nézve hasonlít a nap fényének erősségéhez. A könny jelenléte a világító gázban, miután rendkívül magas hőmérséklet ég s így képes a gázban megkivántató szilárd testet fehér izzásba hozni, nagyon szükséges, de korántsem tulnyomó mennyiségben, mivel ekkor a szilárd test gyorsan elégne. A többi szénkömeknek, mint az aethylen, buthylen, mocsárlég jelenléte a világító gázban szintén kívánatos, míg ellenben a legény és a szénsav jelenléte a világító gáz égésére nézve ártalmas.

A világító gázból igen könnyen keletkezhetik durrleg, mely rendkívül veszélyes, azért mindenesetre óvatosságnak kell lenni a gázvezetéseknel s illetőleg a gázcsapok kinyitásánál, mert ha véletlenül a csap nyitva hagyatik és a gáz kijöve durrleget képez, az a legborzasztóbb halált képes előidézni.

Lengyel ur értekezése közben számos alkalmat ragadott meg, hogy állításait gyakorlati mutatványokkal is bebizonyítsa. Különösen tetszetek a durrleg erejére

vonatkozó mutatványok, melyek különben — például, midőn az értekező a durrleg segítségével egy palackot durrantott szét, egy kicsit ijjesztőleg is hatottak a legközelebb ülőkre.

Az estély 8 óra előtt ért véget.

Táviratok.

Bécs, márczius 14. A „Vaterland” egy az osztrák püspöklüz intézett, márczius 7-ről kelt pápai encylikát tesz közé a felekezeti előterjesztések ellen, mint a melyek állítólag arra irányulnak, hogy a kath. egyház az államhatalom önkényével szemben a legveszelembesebb rabságba jusson; a porosz törvényekhez képest mérsékelteknek látszanak ugyan, de valóságban ugyanazon szellemtől és jellegtől vannak áthatva és hasonló romlást szándékoznak ejteni az egyházon Ausztriában. A pápa ismételten tiltakozik a concordatum megszegése ellen: azt, mintha az egyház a csalhatlanság dogmája által megváltozott volna, istentelen ürügynek mondja és azon reményének ad kifejezést, hogy a püspökök védelmezni fogják az egyház jogait.

A pápa egyttal jelenti, hogy az osztrák császárhoz márczius 7-én újabb levelet intézett, melyben az egekre kérte, ne tőrje azt, hogy az egyház becsutelen rabságnak szolgáltatassék át és a kath. alattvalók legnagyobb szorultságba jussanak.

Bécs, márczius 14. A „Vaterland” szerint a püspökök tegnap Rauscher emlékirata föltt támaszkodtak, mely 14 ivre terjed, s igen tudományos. De ahelyett egy rövid tiltakozás határozottat el. A mai teljes gyűlésben a confessionalis javaslatok azon intézkedései fognak kiszemeltni, melyek az egyházi törvényekkel ellenkeznek. — A püspöki kar köszönetet szavazott a pápának az encylikáért.

Páris, márczius 13. Mac Mahon a szünidő alatt Párisban fog tartózkodni. — A kormány s a curia között alkudozások folynak azon tárgyban, hogy a püspöki megyék határai összeessenek az ország határaival, s a francia püspökök hatásköre ne terjedjen a német területre ki.

Közgazdaság.

Budapest, márczius 14.

Mikók Sándor urtól a következő fölvilágosító sorokat vettük: Becses lapjának mai számában foglalt azon megjegyzésére, hogy a bécsi német „Kompas” miért előzi meg mindég az általam nagy garral hirdettet magyar kompasst? van szerencsém értesíteni, hogy az osztrák német kompass legföljebb 400 magyar országgi intézetekről azt tartalmazza, hogy 1872-ik évi december végével, tehát a „Krach előtt” mi volt? — a „magyar kompass” azonban 942 tisztán magyarországi intézetekről azt fogja tartalmazni, hogy 1873-ik év végével, tehát a „Krach után” mi van és hogy mi marad, — miután továbbá munkám már május 1-én jelenik meg, — én vagyok az, ki az „osztrák német kompass” eltekintve adatainak tekintélytelen számára egy egész évvel előzőm meg. Hogy nagy garral hirdetem munkámat, kell hogy tegyem, mert 1500 fitnyi költségeimet, — és több hónapi munkásságom díjját csakis művennek előzetes ismertetése, és a hazabeli t. sajtónak szives támogatása által érhetem el. Midőn e helreigazítást készségeen közöljük: egyszersmind megjegyezzük, hogy a mellé csatolt kimutatást, — miután az más lapársainknak már korábban be-küldetett, — részünkről nem közöljük.

A nagybányai városi takarékpénztár 6 és 7 százalékkal kamatoztatta a betéteket; tettek ezek összesen 154,262 frtot, a váltó leszámítolas 437,372, a zálogkölesönök 18,706, a hitelkötvény kölesönök 42,616, a jelzálogkölesönök 14,120 frtot. Az alaptöke 6 százalékkal beleszámítva, nveremény 4695 forint, vagyis 21 százalék.

A külső szolnokmegyei takarékpénztár 1873. V. fizlet évi zárszámadásából: Mérleg főösszeg 647.135. alaptöke 80,000, tartaléktöke 22,944 frt, tiszta jövedelem 14,400 frt, betétek 470,235, viszleszámitolt váltók 19,972 frt. Vagyon-föltételek: kötvények 40,000, kőspénz 18,566, előlegek 11,623, jelzálog-kölesönök 66,809, váltók 493,208 frt. Forgalmi főösszeg 2,531,381 frt.

Az ipar állásáról a múlt hétről következőket jegyezhetjük föl: — A jözsefvásár rendkívül lanyhán indult meg, miután igen kevés az idegen és az időjárás is kedvezőtlen, divat- és disznitárusoknál, a forgalom oly jelentéktelen, hogy a vásár még költségeiket sem hozza meg még a postgyárosok is, akiknek különben most szokott legjobb üzletük lenni, panaszkodnak a rossz forgalom miatt, helyi üzletre a vásárnak oly csekély befolyása van, hogy a forgalom több üzletágban még a múlt hétiu is alatt maradt. — Az idényüzletre igen rontólag hatott az utóbbi napok rossz időjárása. Építkezések megkezdettek ugyan, de még csekély munkaerővel. Az üzletágak legnagyobb részéről a pénzühiányról a rossz behajtási üzlettről nem is szólhatunk, ha csak újból és újból a minden héten használt stereotyp kifejezéseket nem akarjuk ismételni.

A budapesti gabna és értéktözsderől. Márczius 14. A gabnaüzlet ma szünnetelt. A tözsdén lanyha hangulat uralkodott a bécsi jegyzések miatt, a speculatio tartózkodása folytán a játékpapírok árfolyamaki többé kevésbé leszálltak, befektetési papírok nem igen változtak. A forgalom egyébiránt korlátolt volt, jegyzéseink a következők: m. vasuti kölesön 86, m. díj. sorsjegyek 78-75, pesti közüti 338—340, anglo magyar 36—35.50, muncie. 32-50, osztr. hitel 233—232-20 m. hitel 152-75—152-50, franko 60-50—57-5, földhitel. 59-75, takaréék- és hitel 51-75—52-25, pesti egyleti bank 42, külvárosi takarékp. 63, egyesült meyers gőzh. 8, Valuták valamivel szilárdabak, 20 francs arany 8.90—8-92, cs. arany 5.26—5-37, porosz kincstári utalvány 1-66 1/2.

Felelős szerkesztő: Huszár Imre.

A budapesti áru- és értéktőzsde hivatalos árjegyzései 1874. márczius 14-én.

Gabona-árak.		Vámmazzsánktint		Részvények.		Magy vasuti köles.	
Hang.	font	forint	Befiz.	Adva	Tartva	Adva	Trtvaa
Buza, bányási ó v. uj	83	7.70	7.85	315	Első magy. ált. biztosító-társaság	990	1000
" " " " " "	85	7.95	8	200	Haza	500	Első magyar serfözde
" " " " " "	87	8.15	8.30	300	Pannonia	385	390
tiszav. " " " "	83	7.85	8.95	100	Pesti bizt.	62	63
" " " " " "	85	8.05	8.15	200	Hunnia	75	76
pestm. " " " "	87	8.15	8.25	300	Unio	196	198
" " " " " "	83	7.75	7.85	200	Pesti közuti vaspálya	340	341
" " " " " "	85	8	8.10	200	Budai	110	115
feh.erm. " " " "	87	8.15	8.20	200	Budai hegyipálya	55	60
" " " " " "	83	7.95	8.05	80	Municiplális hitelintézet	32.75	32.75
" " " " " "	85	8.15	8.20	85	Angol-magyar bank	35.50	36
bácskai " " " "	87	8.15	8.20	160	Magyar általános hitelbank	152.50	152.75
" " " " " "	83	8.15	8.20	200	Franco-magyar bank	60	60.50
" " " " " "	85	8.15	8.20	100	Magyar általános földhitel-társ.	59.50	60
" " " " " "	87	8.15	8.20	70	Pesti egyleti bank	40.50	41
" " " " " "	83	8.15	8.20	50	Takarék- és hitelgyűjtő	52	52.25
" " " " " "	85	8.15	8.20	50	Buda-ó-budai népbank	33.50	34
" " " " " "	87	8.15	8.20	100	Iparbank	50	52
" " " " " "	83	8.15	8.20	200	Budai kereskedelmi és iparbank	170	172
" " " " " "	85	8.15	8.20	500	Pesti kereskedelmi bank	745	750
" " " " " "	87	8.15	8.20	200	Pesti iparbank	365	375
" " " " " "	83	8.15	8.20	100	Budapesti kézművesbank	67	68
" " " " " "	85	8.15	8.20	50	Hivatalnok. hitelgyűjtő I. em.	46	46.50
" " " " " "	87	8.15	8.20	80	Kisbirtokos. hitelintézet	82	83
" " " " " "	83	8.15	8.20	100	Országos közp. takarékp. 5%	2275	2400
" " " " " "	85	8.15	8.20	100	Pesti hazai	178	179
" " " " " "	87	8.15	8.20	100	Budapesti fővárosi	49	51
" " " " " "	83	8.15	8.20	100	Közbányai takarékpénztár	62	63
" " " " " "	85	8.15	8.20	100	Külvárosi tanácsközpénztár	42	44
" " " " " "	87	8.15	8.20	40	Szentendrei takarékpénztár	40	42
" " " " " "	83	8.15	8.20	60	Ujpesti takarékpénztár	40	42
" " " " " "	85	8.15	8.20	500	Arpádmalom	43	45
" " " " " "	87	8.15	8.20	500	Blumfele	38	40
" " " " " "	83	8.15	8.20	500	Concordia	290	295
" " " " " "	85	8.15	8.20	200	Erzsébet	108	111
" " " " " "	87	8.15	8.20	200	Molnárak és sütők	149	145
" " " " " "	83	8.15	8.20	500	Hengermalom	230	231
" " " " " "	85	8.15	8.20	300	Victoria	108	110
" " " " " "	87	8.15	8.20	100	Első budapesti	625	635
" " " " " "	83	8.15	8.20	100	Budai gyárudvar	20	21
" " " " " "	85	8.15	8.20	1000	Pannonia	425	430
" " " " " "	87	8.15	8.20	500	Első magyar serfözde	412	415
" " " " " "	83	8.15	8.20	200	Sertészifaló	158	160
" " " " " "	85	8.15	8.20	200	Athenaeum	246	248
" " " " " "	87	8.15	8.20	500	Pesti könyvnyomda	620	625
" " " " " "	83	8.15	8.20	200	Egyesült magyar gőzhajó-társ.	7.75	8
" " " " " "	85	8.15	8.20	500	Ganzféle vasöntő	350	365
" " " " " "	87	8.15	8.20	200	Gschwindt-féle szeszgyár	234	236
" " " " " "	83	8.15	8.20	200	Börgyár	85	86
" " " " " "	85	8.15	8.20	200	Gyapjamosoda	90	95
" " " " " "	87	8.15	8.20	100	Salgó-tarjani közszénbánya	102	103
" " " " " "	83	8.15	8.20	200	Schlick féle vasöntő	160	162
" " " " " "	85	8.15	8.20	200	Sóskuti kőbánya	116	118
" " " " " "	87	8.15	8.20	500	Első magyar szeszfinomító	170	175
" " " " " "	83	8.15	8.20	200	Ágút	80	81
" " " " " "	85	8.15	8.20	85	Magyar földhitelintézet 5 1/2%	85	86.25
" " " " " "	87	8.15	8.20	77.50	Magyar jelzálog-bank 5 1/2%	77.50	78
" " " " " "	83	8.15	8.20	86.50	Magy. ált. földh. részv.-társ. 6%	86.50	86.75
" " " " " "	85	8.15	8.20	84.50	Pesti kereskedelmi bank 6%	84.50	85
" " " " " "	87	8.15	8.20	86.25	Pesti kereskedelmi bank 6%	86.25	86.50
" " " " " "	83	8.15	8.20	84	Lánchíd	84	84.50
" " " " " "	85	8.15	8.20	174	Budapesti malom 6%	174	176
" " " " " "	87	8.15	8.20	8.25	Arany	8.25	8.27
" " " " " "	83	8.15	8.20	8.88	20 frankosok	8.88	8.92
" " " " " "	85	8.15	8.20	105	Ezüst	105	105.50
" " " " " "	87	8.15	8.20	111.30	London 10 font sterling	111.30	111.60
" " " " " "	83	8.15	8.20	44	Páris 200 frank	44	44.10
" " " " " "	85	8.15	8.20	69.85	Jöved. máj.-nov. szelv. bankj 5%	69.85	69.95
" " " " " "	87	8.15	8.20	73.75	1839-k. sorsj. egész (250 100 frt)	73.75	73.85
" " " " " "	83	8.15	8.20	305	1839-k. sorsj. egész (250 100 frt) pp. után	305	318
" " " " " "	85	8.15	8.20	98.25	1854-k. sorsj. (250 frt. pp.) 4%	98.25	98.75
" " " " " "	87	8.15	8.20	103.75	1860-k. sorsj. egész (500 frt o. e.) 5%	103.75	104
" " " " " "	83	8.15	8.20	138.50	1864-k. sorsj. (100 frt. o. e.)	138.50	139
" " " " " "	85	8.15	8.20	23	Como-jövedékj. (40 lira dbk.)	23	23.50
" " " " " "	87	8.15	8.20	85	Magy vasuti köles (120 frt ez.)	85	86.25
" " " " " "	83	8.15	8.20	138.50	Ang.-oszt. bank (befiz. 100 frt ez.)	138.50	139
" " " " " "	85	8.15	8.20	233.75	Hitelintézet	233.75	234.25
" " " " " "	87	8.15	8.20	865	Alsó-ausztr. lez. társ. 500 frt	865	875
" " " " " "	83	8.15	8.20	40.25	Franco-oszt. bank bef. 80 frt ez.	40.25	40.75
" " " " " "	85	8.15	8.20	970	Nemzeti bank	970	972
" " " " " "	87	8.15	8.20	537	Duna-gőzhajó-társ. 500 frt pp.	537	538
" " " " " "	83	8.15	8.20	204.50	Erzsébet-pálya 200 frt pp.	204.50	205.50
" " " " " "	85	8.15	8.20	2047	Ferdinand ész. pálya 1000 frt pp.	2047	2050
" " " " " "	87	8.15	8.20	203.50	Ferenéz-József-p. 200 frt o. e. ez.	203.50	204
" " " " " "	83	8.15	8.20	438	Trieszti Lloyd 500 frt pp.	438	440
" " " " " "	85	8.15	8.20	322	Állam-vaspálya 200 frt pp. ez.	322	323
" " " " " "	87	8.15	8.20	155.50	Déli vaspálya 200 frt o. e. ezüst	155.50	156
" " " " " "	83	8.15	8.20	216	Tiszamel. vasp. befiz. 100 frt pp.	216	216.50
" " " " " "	85	8.15	8.20	165	Tramway befizetés 200 frt o. e.	165	168
" " " " " "	87	8.15	8.20	94.25	Oszt. földhitelint. ezüst 5%	94.25	94.75
" " " " " "	83	8.15	8.20	85	Oszt. 33 évben visszafizet. o. e.	85	85.25
" " " " " "	85	8.15	8.20	90.25	Oszt. nemzeti bank 5% o. e.	90.25	90.40
" " " " " "	87	8.15	8.20	84.50	Alf.-flumei vasp. 200 frt ez. 5%	84.50	85
" " " " " "	83	8.15	8.20	91	Ferdinand északi vasut 5% pp.	91	91.50
" " " " " "	85	8.15	8.20	83	Pécs-bácsi vasut 200 frt o. e.	83	84
" " " " " "	87	8.15	8.20	82.50	I. erdélyi pálya ezüstben 5%	82.50	83
" " " " " "	83	8.15	8.20	137.75	Allamvasut 500 frank	137.75	138.25
" " " " " "	85	8.15	8.20	132	1867 500 frank	132	132.50
" " " " " "	87	8.15	8.20	110.10	Déli vasut	110.10	110.40
" " " " " "	83	8.15	8.20	68.50	Magyar keleti vasp. 600 frank	68.50	69
" " " " " "	85	8.15	8.20	170	Hitelintézet . . . 100 frt o. e.	170	170.25
" " " " " "	87	8.15	8.20	29	Clary . . . pp. 40 frt	29	30
" " " " " "	83	8.15	8.20	94	Dunagőzhajó-társ. . . 100	94	95
" " " " " "	85	8.15	8.20	14.25	Keglevich . . . 10	14.25	14.75
" " " " " "	87	8.15	8.20	24.25	Budai . . . 10	24.25	24.75
" " " " " "	83	8.15	8.20	23.75	Pálffy . . . 40	23.75	24.25
" " " " " "	85	8.15	8.20	13.75	Rudolf sorsjegy . . . 10	13.75	14.25
" " " " " "	87	8.15	8.20	32.25	Salm . . . 10	32.25	32.75
" " " " " "	83	8.15	8.20	23.50	St.-Genois . . . 40	23.50	24.50
" " " " " "	85	8.15	8.20	53.50	Triest városa . . . o. e. 10	53.50	54
" " " " " "	87	8.15	8.20	—	Innsbruckeri sorsj. . . 20	—	—
" " " " " "	83	8.15	8.20	—	Salzburgi . . . 20	—	—
" " " " " "	85	8.15	8.20	—	Krakói . . . 20	—	—
" " " " " "	87	8.15	8.20	24	Waldstein 20 frt pp.	24	24.60
" " " " " "	83	8.15	8.20	20.25	Windischgrätz 20 frt pp.	20.25	21

HIRDETÉSEK.

Megjelent a természettudományi társulat kiadásában, s megszereshető **KILIÁN FRIGYES** m. k. egyetemi könyvtáros által Pesten, váci-utca Drasche-féle házában:

A jelen geológiája.

Irta **COTTA BERNÁT.**

Az eredeti harmadik kiadás után fordította

Petrovics Gyula.

A szerző arcképével és hat fametszeti ábrával.

Ára füzve 5 frt, kötve 5 frt 50 kr.

A fajok eredete

a természeti kiválás útján, vagyis az előnyös alfajok fenmaradása a létérti küzdelemben.

Irta **CHARLES DARWIN.**

Az eredeti 6-ik javított és bővített kiadás után fordította

DAPSY LÁSZLÓ,

revideálta **Margó Tivadar.**

Első kötet.

Ára füzve 3 forint, kötve 3 forint 50 krajczár.

A magyar korona területén tervezett közlekedési eszközök

HÁLÓZATANAK TÉRKÉPE.

Kiadta

a m. k. közmunka és közlekedési miniszterium.

Ára 1 frt 80 kr. Vászorra felhuzva 2 frt 80 kr.

Az emberek százezrei hajnövesztőszernek.

Nincs már jobb valami a haj növesztés előmozdítására és fenntartására és dítására

József, Magyarország és Csehország királya s ausztriai császár stb. által 1865. évi november hó 18-án 15,810-18,922. szám alatt az összes ausztriai birodalomra s az összes magyar koronországokra néve csász. kir. kizár. szabadalommal kitüntetett.

RESEDA-göndörítő-hajkenőcs,

melynek szabályszerű használatánál a fej tetejé legkopaszabb helyei is teljhajzattá válnak, a szürke s vörös hajzat sötétszínűvé válik, esődálto módon erősíti a hajszálakat, mindennemű korpaképzést pár nap alatt tökéletesen eltávolít, a haj kihullását rövid idő alatt tökéletesen és mindenkorra meggátolja, s a hajnak természetes fényt ad, és

hullámszerűvé képezi, és a legkésőbb korrig megőrzi az őszüléstől.

Rendkívül kellemes illata és pompás kiállítása által azoknál még fődízet is képezi a legfinomabb pipere-asztalnak is.

Egy tégely ára használati utasítással (hét nyelven) 1 frt 50 kr. postán küldve 1 frt 60 kr.

Ismételadók jelentékeny elengedésben részesülnek. Gyár és főközponti szállítási raktár nagyban és kicsiben

POLT KÁROLY